

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра новітньої історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
«20 / 20 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ**

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **Другий (магістерський)**
освітня програма **Історія України**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>1</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>5</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>іспит</u>

Викладач: Пижик Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, завідувач
кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 20 / 20 н.р. 20 / 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 / 20 н.р. () « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Пижик Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України

(підпис)

(Андрій ПИЖИК)

(прізвище та ініціали)

Протокол № 11 від «29» 08 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(Наталія ТЕРЕС)

(прізвище та ініціали)

1. Мета дисципліни – сформувати системні уявлення студентів історичного факультету про специфіку й етапи історичного розвитку українського конституціоналізму.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* сучасні методи історичного пізнання; історичний та конституційно-правовий термінологічно-понятійний апарат; характер і особливості історичного розвитку України впродовж XII - початку XXI ст.

2. *Вміти* самостійно поглиблювати свої знання шляхом пошуку й опрацювання нової інформації з використанням сучасних технічних засобів; аналізувати різні типи історичних джерел; науково оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Український конституціоналізм має давні витoki і суттєві досягнення. Українська конституційна думка розвивалася як на власному ґрунті, так і під впливом західноєвропейських вчень про природне право, договірне походження держави, розподіл влади, верховенство закону. Перші державно-правові акти конституційного характеру часів козаччини, конституційні проекти починаючи з XIX ст. та власне конституційні документи свідчили про значні досягнення вітчизняного конституціоналізму. Історія українського конституціоналізму має значний світоглядний аспект, що передбачає вироблення в професійних істориків навичок самостійних оцінок і власних суджень з актуальних історико-правових проблем конституційного будівництва.

4. Завдання (навчальні цілі) – формувати здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації, а також здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів з історії українського конституціоналізму; вміння виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію; аналізувати взаємозв'язок вітчизняної, європейської і світової історії конституціоналізму.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів розвитку українського конституціоналізму	Лекція	Іспит, набрання не менше 60% балів	5%
1.2	Знати найважливіші факти та події в історії розвитку українського конституціоналізму	Лекція	Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей; Іспит, набрання не менше 60% балів	10%
1.3	Знати основні ідеї, концепції, теорії, конституційні документи та проекти, які визначали розвиток українського конституціоналізму	Лекція	Іспит, набрання не менше 60% балів	10%
2.1	Вміти виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати документи, наукові тексти з історії українського конституціоналізму та узагальнювати цю інформацію	Семінарське заняття	Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському	20%

			занятті; Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей; Іспит, набрання не менше 60% балів	
2.2	Вміти визначати зв'язок та різницю між історичними фактами у джерелі та історіографічними фактами у науковій літературі	Самостійна робота	Тест, 60% правильних відповідей	5%
2.3	Вміти визначати інформаційний потенціал конкретних історичних джерел при вивченні історії українського конституціоналізму	Семінарське заняття	Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті	10%
2.4	Вміти з'ясувати внесок конкретних людей у розвиток українського конституціоналізму	Самостійна робота	Тест, 60% правильних відповідей	5%
2.5	Вміти аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле	Семінарське заняття	Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті	10%
2.6	Вміти здійснювати історичний аналіз впливу суспільно-політичних процесів на розвиток конституціоналізму в Україні	Семінарське заняття	Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті. Іспит, набрання не менше 60% балів	15%
4.1	Прийняти і обґрунтувати рішення, що пояснюють взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі	Лекція	Іспит, набрання не менше 60% балів	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	4.1
Програмні результати навчання										
Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень	+	+			+		+	+		
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки			+			+		+		+
Продукувати нові цілісні знання з історії України на основі сучасних методологічних підходів				+					+	
Застосовувати набуті знання, результати досліджень з вітчизняної історії у формуванні ціннісних орієнтирів, громадянської свідомості й суспільної відповідальності громадян	+	+				+			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Робота на семінарських заняттях*: РН2.1, РН 2.3, РН2.5, РН2.6 - 40 балів/24 бали*.

2. *Самостійна робота 1 та 2 (тест)*: РН2.2, РН2.4 — 5 балів/3 бали (для кожної).

3. *Контрольна робота 1 та 2 (тест)*: РН1.2, РН2.1 — 5 балів/3 бали (для кожної).

* максимальний бал/пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- *форма оцінювання - іспит*;

- *максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом - 40 балів*;

- *результати навчання які будуть оцінюватись* – знання наукової хронології, періодизації основних етапів, найважливіших фактів та подій, ідей, концепцій, теорій, конституційних документів та проектів українського конституціоналізму, вміння опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати документи, наукові тексти з історії українського конституціоналізму та узагальнювати цю інформацію, здійснювати історичний аналіз впливу суспільно-політичних процесів на розвиток конституціоналізму в Україні, пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі.

- *форма проведення і види завдань* – **письмовий іспит**, в білеті 4 запитання, які потребують розгорнутої відповіді (кожна відповідь на запитання оцінюється від 0 до 10 балів);

- *Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів.*

- *Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 36 балів.*

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання студентів здійснюється у двох формах: поточний контроль (робота на семінарських заняттях, тестування) і підсумковий контроль (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, поточний контроль 60 балів; підсумковий контроль – 40 балів).

Частина 1. Витоки українського конституціоналізму			Частина 2. Розвиток українського конституціоналізму у XX – XXI ст.			Підсумковий контроль (іспит)
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 балів (максимум)
Семінарські заняття	Самостійна робота	Контрольна робота 1 (тест)	Семінарські заняття	Самостійна робота	Контрольна робота 2 (тест)	
20 балів (максимум)	5 балів (максимум)	5 балів (максимум)	20 балів (максимум)	5 балів (максимум)	5 балів (максимум)	24 бали (мінімум)
12 балів (мінімум)	3 бали (мінімум)	3 бали (мінімум)	12 балів (мінімум)	3 бали (мінімум)	3 бали (мінімум)	

Перелік видів аудиторної роботи на семінарських заняттях та їх оцінка (в балах)

На семінарських заняттях оцінювання здійснюється за **12-ти бальною**, яка в подальшому переводиться в залікові бали. Результати роботи на семінарському занятті оголошуються студентам індивідуально після кожного семінарського заняття.

Види роботи на семінарському занятті	Максимальна кількість балів
Доповідь на семінарському занятті	5
Доповнення на семінарському занятті	3

Участь у дискусії на семінарському занятті	3
Узагальнення, підведення підсумку семінарського заняття	2
Письмова самостійна робота на семінарському занятті	5
Експрес-контроль на семінарському занятті	1

Таблиця переведення балів за роботу на семінарських заняттях у залікові бали.

Залікові бали	Набрана кількість балів з одного змістового модуля (3 заняття)	Залікові бали	Набрана кількість балів з одного змістового модуля (5 занять)
20	35-36	20	57-60
19	33-34	19	54-56
18	31-32	18	50-53
17	29-30	17	47-49
16	27-28	16	44-46
15	25-26	15	42-43
14	24	14	40-41
13	23	13	38-39
12	22	12	36-37
11 балів і менше не зараховуються оскільки становлять менше 60%	Менше 22 балів не зараховуються оскільки становлять менше 60% і в залікові бали не переводиться	11 балів і менше не зараховуються оскільки становлять менше 60%	Менше 36 балів не зараховуються оскільки становлять менше 60% і в залікові бали не переводиться

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми дисципліни в цілому, так і деяких розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі тестування на останній лекції з 1 та 2 блоків дисципліни. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи у тестовій формі (від 0 до 5 балів):

12 запитань

а) вірна відповідь на одне запитання – 1 бал;

б) невірна відповідь – 0 балів.

Таблиця переведення тестових балів за самостійну роботу в залікові бали

Бали за самостійну роботу за результатами тестування	Залікові бали
11-12	5
9-10	4
7-8	3
5-6	2
3-4	1
0-2	0

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

По завершенні вивчення кожного змістової частини студент пише контрольну роботу (тест). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. Контрольна робота

проводиться у письмовій тестовій формі і виконується на останній лекції із кожної змістової частини курсу. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за контрольну роботу - 5.

Студент, який з поважної причини пропустив контрольну роботу, зобов'язаний надати відповідний документ і викладач за погодженням з деканатом призначає нову дату її проведення.

Критерії оцінювання контрольної роботи у тестовій формі: 12 запитань

- а) вірна відповідь на одне запитання – 1 бал;
- б) невірна відповідь, відсутність відповіді – 0 балів.

Таблиця переведення балів за модульний контроль у залікові бали

Бали за самостійну роботу за результатами тестування	Залікові бали
11-12	5
9-10	4
7-8	3
5-6	2
3-4	1
0-2	0

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль знань студентів у формі іспиту

Екзаменаційний білет з дисципліни «Історія українського конституціоналізму» містить 4 питання, кожне з яких оцінюється у діапазоні від 0 до 10 балів.

Критерії оцінок з окремих екзаменаційних завдань:

- глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання – **9-10 балів**;
- розкриття питання з фактологічною аргументацією – **7-8 балів**;
- неповне розкриття питання – **4-6 балів**;
- висвітлення окремого аспекту питання – **1-3 бали**;
- відсутність відповіді з питання – **0 балів**.

Студент, який дав відповідь на всі питання екзаменаційного білету і набрав не менше 24 балів додає у свій актив певну суму балів, яка додається до балів набраних студентом за результатами поточного контролю.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум* – **36 балів** необхідно у визначені викладачами дні пройти співбесіду з пропущених семінарських занять і лекцій з тим, щоб набрати критичний мінімум і допуститися до перескладання іспиту.

При простому розрахунку отримаємо:

	Частина 1	Частина 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Частина 1.				
Витоки українського конституціоналізму				
1.	Вступ. Предмет та завдання курсу. Джерела конституціоналізму.	2		
2.	Тема 1. Український конституціоналізм у контексті розвитку світової конституційної думки і практики.	2		8
3.	Тема 2. Перші державно-конституційні акти в історії українського конституціоналізму	4		8
4.	Тема 3. “Конституція” П.Орлика та розвиток конституційної думки в Україні в першій половині XVIII ст.	2	2	10
5.	Тема 4. Розвиток конституційної думки в Україні в другій половині XVIII – на початку XX ст. 4.1 Розвиток конституційної думки в Наддніпрянській Україні в другій половині XVIII – на початку XX ст.	3	2	10
6.	4.2 Розвиток конституційної думки в Наддніпрянській Україні в XIX ст.		2	10
	Контрольна робота 1 (тест)	1		
Частина 2.				
Розвиток українського конституціоналізму у XX – XXI ст.				
7.	Тема 5. Розвиток конституційної думки та практики в роки Української революції. 5.1 Конституційні акти та проекти Центральної Ради та гетьмана П.Скоропадського.	6	2	10
8.	5.2 Конституційні акти та проекти доби Директорії УНР та ЗУНР.		2	10
9.	Тема 6. Конституційне становище українських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії у міжвоєнний період.	2		8
10.	Тема 7. Українські радянські конституції	2	2	10
11.	Тема 8. Конституційний процес в Україні після відновлення незалежності (1990 – сьогодні) Конституційне будівництво в Україні у 1990 - на сучасному етапі	4	2	10
12.	Тема 9.1 Закріплення в Конституції України основ державного та суспільного ладу.		2	6
13.	Тема 9. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.	1		4
	Контрольна робота 2 (тест)	1		
	Всього за семестр	30	16	104

Загальний обсяг **150 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.** Семінари – **16 год.** Самостійна робота - **104 год.**

9. Рекомендована література та джерела:

Основна:

1. Історія конституційного законодавства України: збірник документів / Акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; упоряд. В. Д. Гончаренко. - Х. : Право, 2007. - 256 с.
2. Історія української Конституції / упоряд. А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко ; Українська правнича фундація. - К. : Право, 1997. - 464 с.
3. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність: зб. / НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького ; упоряд. І. О. Кресіна ; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. - 2.вид. - К. : [б.в.], 2006. - 310 с.
4. Конституційна традиція української державності: [зб. вибр. конституц. актів XVIII - XXI ст.] / [А. Горлов та ін. ; відп. ред. С. Головатий]. - К.: Право України, 2021. - 667 с.
5. Конституція України. -К., 1996-2021 pp.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм. / А. Р. Крусян. - К.: Юрінком Інтер, 2010. - 558 с.
7. Стецюк П.Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму: посіб. для студ. / П. Б. Стецюк. - Л. : Астролябія, 2003 . Ч. 1. - 232 с.
8. Сучасний український конституціоналізм: навч. посіб. / [Афанасьєва М. В. та ін.] ; за ред. А. Р. Крусян, д-ра юрид. наук, проф. ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса : Фенікс, 2015. - 523 с.
9. Томенко М.В. Історія української Конституції: навч. посіб. / М. В. Томенко. - К. : Освіта, 2009. - 464 с.
10. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм. / В. М. Шаповал; Юридична фірма "Салком". Науково-аналітичний центр. - К. : Юрінком Інтер, 2005. - 560 с.

Додаткова:

1. Довідник з практичного конституціоналізму / Ін-т законодавства Верховної Ради України ; упоряд.: О. Л. Копиленко (керівник) та ін.]. - Київ : Парламент. вид-во, 2015. - 327 с.
2. Драгоманивський збірник; "Вільна спілка" та сучасний український конституціоналізм / ред. Т. Андрусак ; Фонд сприяння розвитку української правової думки та пропаганди державницьких традицій "Право для України" ; . - Львів : Світ, 1996. - 255 с.
3. Дудченко О.С. Конституційно-правові засади створення й функціонування органів державної влади та управління радянської України в 1920-х - першій половині 1930-х років / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Г. В. Лаврик ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. - Ніжин : НДУ ім. Миколи Гоголя, 2019. - 405 с
4. Захарчук А.С. Державотворення та правотворення доби Української Центральної Ради / А. С. Захарчук. - Х. : Право, 2008. - 299 с.
5. Конституційний процес в Україні та світовий досвід конституціоналізму / [Шемшученко Ю. С. та ін. ; відп. ред. Н. М. Пархоменко] ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Юридична думка, 2014. - 261 с.
6. Конституційні акти України. 1917-1920: Невідомі конституції України / Ю.Д.Прилюк (наук.ред.і упоряд.), В.Ф.Жмир (наук.ред.і упоряд.). - К., 1992. - 271 с.
7. Конституція і конституційні зміни в Україні: зб., присвяч. пам'яті Віктора Мусіяки / [відп. ред.: А. Рачок, Ю. Якименко ; упоряд. П. Стецюк]. - К.: Заповіт, 2020. - 297 с.
8. Копиленко О.Л. Автономна республіка Крим: проблеми правового статусу. - К.: Таксон, 2002.-342 с.
9. Мироненко О.М. Витоки українського революційного конституціоналізму 1917-1920 pp.: теоретико-методологічний аспект / О. М. Мироненко ; відп. ред. І. Б. Усенко ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. - К. : [б.в.], 2002. - 260 с.

10. Мироненко О.М. Конституційний Суд України: історія і сучасність, доктрина і практика. / О. М. Мироненко; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К. : [б. в.], 2011. - 910 с.
11. Оніщук М.В. Український конституціоналізм: виміри модернізації / М. В. Оніщук ; Ін-т прав. політики. - К. : Юрінком Інтер, 2013. - 119 с.
12. Пархоменко Н.М. Розвиток законодавства України в контексті конституціоналізації, євроінтеграції та забезпечення прав людини / Н. М. Пархоменко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2016. - 253 с.
13. Пижик А.М. Історія українського конституціоналізму: матеріали та метод. рек. до вивч. курсу (для студ. іст. ф-ту) / А. М. Пижик ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : Науковий світ, 2001. - 50 с.
14. Подорожна Т.С. Теоретико-прикладні засади конституціоналізації правової системи та модернізації Конституції України / Т. С. Подорожна ; [за ред., передм. Н. М. Пархоменко]. - Львів: ПАІС, 2014. - 307 с.
15. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / [Орзіх М. П. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М. П. Орзіха ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - К. : Юрінком Інтер, 2011. - 267 с.
16. Савчин М.В. Конституціоналізм і природа конституції / М. В. Савчин. - Ужгород : Ліра, 2009. - 372 с.
17. Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. / П. Стецюк ; Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : [б.в.], 1999. - 229 с.
18. Томенко М.В. Україна: історія Конституції: [навч. посіб.] / М. Томенко. - Київ : Генеза, 2015. - 143 с.
19. Шаповал В.М. Історія Основного Закону (конституційний процес в Україні в 1990-1996 роках) / В. М. Шаповал, А. В. Корнеєв. - Х. : Фоліо, 2011. - 111 с.
20. Яневський Д. Маловідомі конституційні акти України 1917-1920 рр. – К.: Ін-т історії АН УРСР, 1991. – 68 с.

10. Додаткові ресурси:

<http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України

<http://cau.in.ua/> - Конституційна асамблея